

Toespraak boekvoorstelling 'Een Leeuw in een Kooi', KVS

Ida Dequeecker

Toen mij gevraagd werd een bijdrage te schrijven voor dit boek, heb ik meteen ja gezegd. Het streelde mijn ijdelheid natuurlijk. Maar het was vooral een kans om in meer dan 2 slagzinnen mijn mening uit de doeken te doen over multicultureel Vlaanderen vanuit een links feministisch perspectief; en om vervolgens te dialogeren met gelijkgezinden van allerlei slag, wat heel wat interessanter en vooral vruchtbaarder is dan het al dan niet beschaafde welles-nietes debat met de Coveliërs, Sanctורים, Verhofstadts, Vermeerschen, Janssens enz. van vandaag. Met anderen de aanzet geven voor een multicultureel links alternatief, dat leek me wel wat.

Het is altijd spannend uitkijken naar het resultaat. Het mag er zijn.

Ik noem vier redenen die ik belangrijk vind.

1. Er ligt een consistent bundel voor van sterke bijdragen, vol ingrediënten voor een grondige deconstructie van het eenheidsdenken, dat Vlaanderen bezet tot in mijn eigen vriendenkring mag ik wel zeggen – een confronterende ervaring -, en voor de opbouw van een nieuw links alternatief, vanuit heel diverse perspectieven. Dank aan de uitgever, die dit mogelijk maakt.
2. Het boek nodigt uit tot debat. De openheid van de bijdragen, die blijk geven van een durf om te zeggen niet wat u denkt maar wat de auteur zelf denkt, is een verademing. En nu effectief met elkaar in discussie gaan!
3. Academische en op ervaring berustende theorievorming vinden elkaar in deze bundel en ze versterken elkaar. Een begin van een hernieuwde eenheid van theorie en praktijk, zoals we die sinds de hoogdagen van de tweede feministische golf niet meer gekend hebben. Dat hoop ik althans.
4. De diversiteit aan auteurs qua culturele achtergrond, leeftijd, vorming, maatschappelijke invalshoek, activiteit.

Mijn bijdrage heb ik geschreven vanuit een links feministisch socialistisch perspectief, dat mij inspireert van bij het begin van de tweede feministische golf in 1970. Ik wou absoluut het islamofobe eenheidsdiscours ontrafelen, een eenheidsdiscours, dat uitgedragen wordt door allerlei heren, die van vrouwenemancipatie geen kaas hebben gegeten maar die met een ontstellend gemak het feminisme (de zoveelste derde feministische golf!?) voor hun kar hebben gespannen. De mythe van de superieure westerse cultuur, die garant staat voor de gelijkheid van man en vrouw, spreekt de feministische én populaire verbeelding met succes aan, hoe sterk concrete feiten en gegevens dat ook voortdurend tegenspreken. Als we als feministen daartegen geen weerwerk bieden, is het feminisme als emanciperend gedachtegoed waardeloos. Ik doe een oproep om vrouwenemancipatie te blijven benaderen van uit universele waarden als vrijheid, gelijkheid én solidariteit, feministisch vertaald naar autonomie, zelfbeschikking en wederkerigheid. Abortus, de vrouw beslist. Hoofddoek, de vrouw beslist. Baas over eigen buik. Baas over eigen hoofd.

Een vraag die in het boek aangesneden wordt is hoe reageren op de culturalisering van sociale, economische, culturele en andere ongelijkheden in onze samenleving, culturalisering waardoor men die ongelijkheden toeschrijft aan de onwil van individuen om zich omwille van hun cultuur te integreren en niet aan structurele maatschappelijke mechanismen. Als lid van BOEH! voel ik me aangesproken door die vraag. Gaat BOEH!, met andere woorden te veel de

culturele toer op? BOEH! ontstond vanuit een reactie tegen het hoofddoekenverbod. BOEH! komt op voor de vrije keuze van vrouwen om al dan niet een hoofddoek te dragen. Hoe vaak krijgen we niet te horen ter rechter- en ter linkerzijde dat die hoofddoekenkwesitie een bagatel is. Als dat zo is, waarom hem dan verbieden, is het voor de hand liggend antwoord. De hoofddoek is dus geen bagatel. Het hoofddoekenverbod heeft vérstrekkende gevolgen voor vrouwen en meisjes mbt tot hun studie- en professionele carrière én hun persoonlijk en sociaal welbevinden. In de strijd tegen het hoofddoekenverbod, stelt BOEH! wel degelijk ook de ongelijkheden van sociale aard aan de orde. Racistische uitsluitingsmechanismen vormen één kluwen en werken door in alle aspecten van de samenleving. Vandaar dat het aanpakken van een hoofddoekenverbod in mijn ogen geen culturalistische afwijking is.

Dat de culturalistische val echter wel degelijk bestaat hebben we als BOEH! ook ondervonden. In de bijna drie durende jaar strijd die we voeren bleven de media hardnekkig het pluralistisch karakter van BOEH! negeren. Hoe zeer we ook de nadruk legden op de “autochtone” én “allochtone” en op de “moslim” en niet-moslim”samenstelling van de groep. BOEH! was en bleef allochtoon en moslim. We hadden het voor de duidelijkheid gedaan, het haalde niets uit, integendeel we geraakten verstrikt in een totaal inadequaat en mythebevestigend woordgebruik. De mythe van twee gescheiden culturen. Het begon ons danig tegen te steken, tot we ons afvroegen waarom we de gangbare terminologie van het integratiebeleid én dito debat zouden blijven overnemen.. Voortaan profileert BOEH! zich als een divers pluralistisch feministisch platform: een nieuw collectieve wij, zoals Sarah Bracke en Sarah De Mul het noemen. Daarmee veranderde ook de perceptie van BOEH!, zowel in de “autochtone” als in de “allochtone” gemeenschap. Of hoe belangrijk taalgebruik is.

Zo is BOEH! een interessante toetscase voor diverse stellingen in het boek. De mythe van het bestaan van twee – gescheiden - cultuurgemeenschappen in Vlaanderen, een autochtone en een allochtone is een ware hinderpaal om de werkelijke samenleving te zien. In een – overigens interessant - gesprek dat BOEH! had met minister van onderwijs Smet, beklagde zijn kabinetschef zich er over dat het zo moeilijk was om een gesprekspartner te vinden, die de allochtone gemeenschap vertegenwoordigt. Hij refereerde naar de moslimexecutieve en de onduidelijkheid die daar heerst. Intussen had hij wel een typische zij het nieuwsoortige middenveld gesprekspartner voor zich zitten, die een deel van die ‘allochtone gemeenschap’, (overigens samen met een deel van de ‘autochtone gemeenschap’) vertegenwoordigt: vrouwen van BOEH!. We hebben hem op zijn kortzichtigheid gewezen, maar of het is doorgedrongen blijft alsnog de vraag.

Ik ben lang blijven stilstaan bij BOEH! omdat deze actiegroep – weliswaar op zeer kleine schaal – een aantal problemen, die in het boek aangesneden worden, aanpakt en zo een concreet voorbeeld is van hoe een ander multicultureel Vlaanderen mogelijk is.

Ik sluit af met een algemene appreciatie van het boek en een kritische bedenking. Het boek is zeker in zijn dubbele doelstelling geslaagd: enerzijds een kritiek op de kloof tussen het multiculturele, multi-etnische en multireligieuze Vlaanderen als materiële werkelijkheid en als symbolische werkelijkheid en anderzijds een aanzet voor een ander debat, een toekomstgericht debat. Wat het eerste betreft durf ik pleiten voor meer historische precisie (bijvoorbeeld in de benadering van het tweede golf feminisme in Vlaanderen en het VOK, maar ook van de Franse revolutie, wanneer die terloops vernoemd wordt, en de betekenis van universele waarden), voor een duidelijkere omschrijving van de gebruikte begrippen (bijvoorbeeld traditioneel links, marxisten, wit feminisme) en om er geen al te karikaturale of ééndimensionale voorstelling van te geven. Kortom ook als we naar het bestaande en zijn verleden kijken moeten we oog blijven houden voor nuances, de aanwezige diversiteit en ook de continuïteit in het alternatieve denken, als dat er is. Wat het tweede betreft, het

toekomstgerichte debat: sterk is dat vele stemmen, die één doelstelling delen, aan bod komen én niet noodzakelijk in harmonie. Meer van dat zou ik zeggen.